

Lokale Inclusie Agenda 2024-2030



Voorwoord Wethouder Kleijnen

Reizen met het openbaar vervoer. Een sollicitatiebrief maken. Naar een sportclub gaan. Voor velen lijkt het vanzelfsprekend maar het is niet voor iedereen even gemakkelijk. Wat als je een beperking hebt? Ook dan moet je mee kunnen doen in de samenleving. Daarom hebben we als gemeente een Lokale Inclusie Agenda opgesteld. Een plan voor de komende zes jaar om te zorgen dat mensen met een beperking erbij horen en zoveel mogelijk mee kunnen doen. Zonder dat ze zichzelf hoeven te veranderen.

In dit voorwoord wil ik benadrukken hoe belangrijk het is dat we mensen met een beperking ondersteunen en aanmoedigen om actief deel te nemen aan de samenleving. Dat is niet alleen een kwestie van rechtvaardigheid, maar ook een verrijking van onze gemeenschap door de diverse talenten, perspectieven en ervaringen die zij met zich meebrengen.

Wij als overheid spelen een actieve rol bij het creëren van een omgeving die inclusief is en waarin iedereen kan gedijen. En dat allemaal zonder discriminatie of belemmeringen. Dat vraagt om maatregelen die de toegankelijkheid verbeteren: fysiek, sociaal, schriftelijk en digitaal.

Ik doe daarbij ook een appèl op u! Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid als samenleving om ervoor te zorgen dat iedereen de kans krijgt om zijn volledige potentieel te bereiken, ongeacht beperkingen. Laten we daarom samen werken aan een wereld waarin inclusie de norm is en waarin de diversiteit van ieder individu wordt gevierd en gewaardeerd.

Jef Kleijnen
Wethouder

Inhoudsopgave

Voorwoord Wethouder Kleijnen	2
Inleiding	5
<i>Visie</i>	5
<i>Aanleiding & wettelijk kader</i>	5
<i>Wat is inclusie?</i>	7
<i>Over wie gaat deze Lokale Inclusie Agenda?</i>	8
<i>Overzicht Gemeente Valkenburg aan de Geul</i>	9
Aanpak	10
<i>Hoe is de LIA opgesteld?</i>	10
<i>Zorg organisaties</i>	10
<i>Gemeentelijke organisatie</i>	10
<i>Adviesraad Sociaal Domein</i>	10
<i>Omliggende gemeenten</i>	10
<i>Ervaringsdeskundigen</i>	11
Waar staan we nu?	12
<i>Anti-Discriminatie Voorziening</i>	12
<i>Ongehinderd toetst de fysieke toegankelijkheid</i>	12
<i>Toegankelijkheid in de Openbare Ruimte</i>	13
<i>Inclusief werkgeverschap</i>	13
<i>Seniorenraad</i>	13
<i>Laaggeletterdheid</i>	14
<i>Een tegen eenzaamheid</i>	14
<i>Verkiezingen</i>	15
Waar gaan we naartoe?	16
<i>Wat willen we de komende jaren bereiken?</i>	16
<i>Waarom deze thema's?</i>	16
Speerpunten Lokale Inclusie Agenda 2024 – 2030	17
<i>Speerpunt 1 – Gemeentelijke organisatie als voorbeeld</i>	17
<i>Ambities</i>	17
<i>Aanpak</i>	17
<i>Speerpunt 2 – Fysieke toegankelijkheid</i>	18
<i>Ambities</i>	18
<i>Aanpak</i>	19
<i>Speerpunt 3 – Sociale toegankelijkheid</i>	21
<i>Ambities</i>	21

Aanpak	21
<i>Speerpunt 4 – Schriftelijke en digitale toegankelijkheid</i>	22
Ambities	22
Aanpak	23
<i>Speerpunt 5 – Wonen</i>	24
Ambities	24
Aanpak	24
<i>Speerpunt 6 – Vrije tijd en Sport</i>	24
Ambities	25
Aanpak	25
Financiën	26
Evaluatie en herijking 2027	27

Inleiding

Inwoners van de gemeente, en de vele toeristen die Valkenburg aan de Geul ieder jaar verwelkomt, genieten van de rijke natuur en cultuur die hier te vinden is. Het is belangrijk dat iedereen volop kan genieten van de pracht die de gemeente te bieden heeft. Helaas is dat voor bepaalde groepen nog niet altijd zo vanzelfsprekend. Mensen met een beperking lopen nog te vaak tegen zichtbare en onzichtbare drempels aan. De Lokale Inclusie Agenda 2024-2030 (hierna: Lokale Inclusie Agenda of LIA) legt uit hoe de gemeente dit wenst te veranderen, zodat iedereen die in Valkenburg aan de Geul is, of ze nu hier wonen of voor een dagje op bezoek komen, onbeperkt kan genieten van al het moois dat de gemeente te bieden heeft.

Visie

De visie van de LIA is het creëren van een inclusievere samenleving. Het uitgangspunt hierin is dat iedereen volwaardig deel moet kunnen uitmaken van onze samenleving. Dit betekent ook dat iedereen in de gemeente hier een bijdrage aan levert. Oftewel de gemeentelijke organisatie, lokale verenigingen, ondernemers, en inwoners werken samen aan het creëren van een inclusievere samenleving.

Wij beseffen echter dat niet alles tegelijk kan. Wij zetten daarom in op een stapsgewijze vooruitgang van de inclusie voor mensen met een beperking. De ambities die in deze LIA zijn opgenomen, dragen bij aan een concrete verbetering van de positie van mensen met een beperking in de komende 6 jaar.

Aanleiding & wettelijk kader

In 2016 ratificeerde Nederland het VN Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (hierna: VN Verdrag Handicap of enkel VN Verdrag). Het VN Verdrag bevestigt het recht voor mensen met een beperking om gelijkwaardig deel te nemen aan de samenleving en gaat uit van het sociaal model. Voorgaande wetgeving omtrent rechten van mensen met een beperking namen vaak het medisch model als uitgangspunt. Dit betekent dat het hebben van een handicap werd gezien als een probleem dat verholpen moest worden. Het sociaal model waar het VN Verdrag op is gebaseerd, neemt echter de relatie tussen het individu en haar omgeving als uitgangspunt. Anders dan het medisch model stelt het sociaal model dat iemands handicap niet het probleem is dat verholpen moet worden. Het is de samenleving die de persoon 'gehandicapt' maakt en die zich dus moet aanpassen. Door de inrichting van haar diensten of producten (bijvoorbeeld of een persoon wel of niet een gebouw kan betreden) beslist de samenleving namelijk uiteindelijk of een persoon op gelijke voet mee kan doen in het maatschappelijke leven.¹ Het VN Verdrag benoemt dan ook expliciet het verschil tussen beperking (in het Engels 'impairment') en handicap (in het Engels 'disability').² Daarbij verwijst het woord 'beperking' naar de beperking van de persoon zelf, maar het woord 'handicap' refereert aan hoe de omgeving omgaat met deze beperking. Om dit gedachtegoed te laten slagen, heeft het VN Verdrag het motto 'niets over ons, zonder ons' aangenomen. Dit betekent dat tijdens het opstellen van een LIA advies moet worden gevraagd aan ervaringsdeskundigen (mensen met een beperking).

¹ Andries Hiskes, 'Het Medische Model en het Sociale Model in Disability Studies: een introductie' (2019).

² Zie Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, New York, 13-12-2006, preamble (e).

Het VN Verdrag omvat in de breedste zin de rechten van mensen met een beperking, en heeft daarmee invloed op verschillende andere wetten en regelgeving. In het algemeen heeft het Verdrag effect op de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte en de Kieswet (specifiek met betrekking tot het gelijke recht tot participatie in het politieke en openbare leven). Daarnaast heeft het effect op drie wetten in het sociaal domein, namelijk de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wmo. Verder is ook het 'Besluit algemene toegankelijkheid voor personen met een handicap of chronische ziekte' gekoppeld aan het VN Verdrag Handicap. Het besluit stelt dat alle sectoren, en daarmee ook overheidsorganen, de algemene toegankelijkheid voor mensen met een beperking geleidelijk moeten verbeteren. Dit laat zien dat het VN Verdrag verder rijkt dan enkel het sociaal domein, maar ook andere domeinen, zoals bijvoorbeeld het fysiek domein, beïnvloedt. Een laatste relevant internationaal kader zijn de Duurzame Ontwikkelingsdoelen. Deze doelen behandelen, onder andere, verschillende gronden van discriminatie, waar discriminatie op grond van handicap of chronische ziekte ook onderdeel van uitmaakt. De gemeente heeft haarzelf in 2015 aan deze doelen verbonden.

Aangezien het VN Verdrag een breed scala aan wetten beïnvloedt, staat in het Amendement Van der Staaij/Bergkamp dat het wenselijk is om het VN verdrag middels een integrale aanpak uit te voeren, oftewel met een 'Lokale Inclusie Agenda'.³ Hoewel het dus geen wettelijke verplichting is voor een gemeente om op die manier uiting te geven aan het VN Verdrag Handicap, heeft de Gemeente Valkenburg aan de Geul er voor gekozen de rechten op deze manier uit te werken. De gemeente is van mening dat op deze integrale manier het meeste recht kan worden gedaan aan het VN Verdrag.

Voor Valkenburg aan de Geul zijn er 6 speerpunten waar de LIA op gaat focussen. De speerpunten kunnen worden gezien als een leidraad voor nieuw beleid en projecten waardoor inclusie van mensen met een beperking wordt meegenomen in zowel de voorbereiding als de uitvoering van plannen. De gemeente zal niet meteen volledig inclusief zijn, maar de speerpunten zullen bijdragen aan een stapsgewijze verbetering. De focusgebieden voor deze LIA zijn in principe vastgesteld voor 6 jaar. Halverwege de looptijd van de LIA zal er worden teruggekeken op het behaalde resultaat op dat moment, waarna er, indien nodig, aanscherpingen of veranderingen op de agenda kunnen worden aangebracht. Hierover meer onder het hoofdstuk Evaluatie & Herijking 2027.

³ 33990, nr. 35 - Amendement Van der Staaij/Bergkamp dat regelt dat gemeenten bij de periodiek vast te stellen plannen op grond van de Wmo 2015 en de Jeugdwet dienen op te nemen hoe uitvoering wordt gegeven aan het VN-gehandicaptenverdrag en tevens op grond van de Participatiewet een plan hieromtrent dient te worden ontwikkeld - Uitvoering van het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap.

Wat is inclusie?

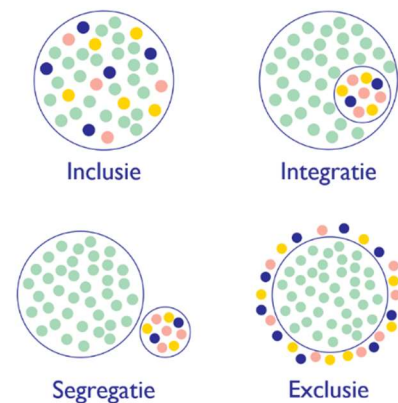
Dit stuk betreft een agenda voor inclusie. Inclusie is een zeer brede term die wij voor deze agenda enigszins in verkleinde vorm interpreteren. De LIA zal namelijk enkel focussen op de inclusie van mensen met een beperking. Hoe inclusie zich differentieert van bijvoorbeeld integratie is in de afbeelding hiernaast goed geïllustreerd.

De termen kunnen op de volgende manier worden toegelicht:

Exclusie refereert aan het uitsluiten van een bepaalde groep personen. Dit kan op verschillende manieren (bewust en onbewust) gebeuren. Concreet betekent dit dat er geen rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van mensen met een beperking. Hierdoor worden zij uitgesloten van participatie in de samenleving. Segregatie betekent dat een bepaalde doelgroep wel wordt meegenomen in de samenleving, maar dat voor deze doelgroep aparte regels of voorzieningen zijn gemaakt die later worden toegevoegd. Integratie betekent ook dat de doelgroep wel wordt meegenomen in de samenleving, maar bij integratie worden er al in de ontwerpfase aparte voorzieningen toegevoegd. Inclusie betekent dat vanaf het ontwerp stadium de behoeftes van een zo breed mogelijke groep mensen worden meegenomen, waardoor de voorzieningen vanaf het begin toegankelijk zijn en er dus geen extra voorzieningen nodig zijn.

Om bovenstaande in de praktijk te brengen is fysieke toegankelijkheid een goed voorbeeld. Fysieke toegankelijkheid refereert aan de vraag of een gebouw te betreden is voor iemand met een beperking. Bij exclusie is een gebouw niet te betreden voor mensen met een beperking. Zo is er bijvoorbeeld enkel een trap om het gebouw te betreden en ontbreekt er een hellingbaan voor een rolstoel of is de lift niet toegankelijk voor blinden of slechtzienden omdat er bijvoorbeeld geen braille staat op de lift nummers en het verdiepingsnummer niet wordt omgeroepen. Bij segregatie zijn er wel aparte voorzieningen gemaakt in het gebouw, maar werden deze pas later toegevoegd. Dit zijn bijvoorbeeld aparte rijplanken of hellingbanen om een gebouw te betreden. Bij integratie zijn er ook aparte voorzieningen toegevoegd, zoals bijvoorbeeld een mindervalide toilet, maar werd dit al gedaan in het begin. Hierbij is het duidelijk dat deze voorzieningen zijn gemaakt 'voor de mensen met een beperking'. Bij inclusie wordt tijdens de ontwerpfase rekening gehouden met mensen met verschillende soorten beperkingen en/of chronische ziekten. Hierbij wordt bijvoorbeeld ontworpen op basis van het Universal Design principe.

Het creëren van voldoende expertise en bijbehorende werkprocessen om volledig inclusief te zijn als gemeente vergt een aantal stappen. De eerste stappen zijn gezet toen Ongehinderd de gebouwen in gemeentelijk eigendom en de gemeenschapshuizen heeft gecontroleerd op de fysieke toegankelijkheid. Deze Lokale Inclusie Agenda is een volgende stap in het proces. Het streven van deze Lokale Inclusie Agenda is om in de komende 6 jaren duidelijke vooruitgang te behalen door zowel tastbare (betere fysieke toegankelijkheid) als niet-tastbare

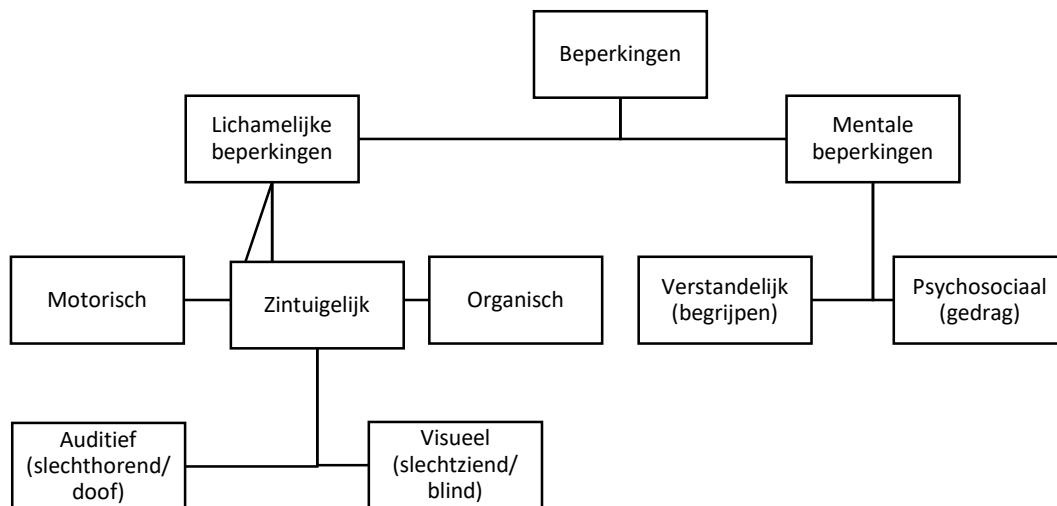


(betere bewustwording en bejegening) veranderingen door te voeren die de inclusie van mensen met een beperking verder bevorderen.

Over wie gaat deze Lokale Inclusie Agenda?

Het VN Verdrag Handicap omschrijft de rechten van mensen met een beperking. Deze LIA neemt de interpretatie van het woord 'beperking' over uit het Rijks implementatie programma "Onbeperkt Meedoen". Dit betekent dat de LIA focust op zowel lichamelijke als mentale beperkingen ongeacht leeftijd of achtergrond. Lichamelijke beperkingen kunnen worden onderverdeeld in motorische (bewegen), organische (chronische aandoening) en zintuiglijke (slechtziend en -horend, doof- of blindheid) beperkingen. Mentale beperkingen omvatten zowel verstandelijke als psychosociale (bijvoorbeeld een persoonlijkheidsstoornis) beperkingen.

In onderstaande afbeelding is dit schematisch weergegeven.



Naast lichamelijke en mentale beperkingen zijn ook andere beperkingen die het meedoen in onze huidige samenleving bemoeilijken meegenomen in het opstellen van deze agenda. Hierbij kan worden gedacht aan chronische ziektes of laaggeletterdheid.

Hoewel het belangrijk is om duidelijk te maken wiens rechten beschermd moeten worden, draait de Lokale Inclusie Agenda uiteraard niet alleen om de mensen met een beperking. De LIA heeft invloed op iedereen die in de gemeente leeft of werkzaam is. Dit betekent dat het daarmee ook de gemeentelijke organisatie, de inwoners van de Gemeente Valkenburg aan de Geul, verenigingen en de lokale ondernemers beïnvloedt.

Om een beeld te vormen van de grootte van de groep waar we het landelijk over hebben als we spreken over mensen met een beperking, geeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (hierna: de VNG) de volgende indicatie: in totaal wonen er in Nederland ongeveer 4.224.000 personen met een beperking. Dit komt neer op ongeveer 25% van de bevolking.

Verder uitgesplitst is de inschatting dat ongeveer 1.581.000 personen een mentale beperking hebben en 2.643.000 personen een fysieke beperking hebben.

Overzicht Gemeente Valkenburg aan de Geul

De Gemeente Valkenburg aan de Geul telt momenteel ongeveer 16.500 inwoners. Exacte getallen van de hoeveelheid mensen met een beperking in de gemeente zijn lastig te bepalen, maar een schatting kan worden gemaakt op basis van de landelijke percentages. Op basis van die percentages zijn er ongeveer 2578 inwoners met een fysieke beperking en ongeveer 1546 personen met een mentale beperking. Aangezien de gemeente vergrijzend is, is de verwachting dat deze aantallen in Valkenburg aan de Geul hoger zullen liggen en ook in de toekomst verder zullen stijgen.

Aanpak

Hoe is de LIA opgesteld?

In de afgelopen jaren zijn er al een aantal stappen gezet om de Lokale Inclusie Agenda op te stellen. Zo is er door Ongehinderd een toets uitgevoerd van de fysieke toegankelijkheid van de gebouwen in gemeentelijk eigendom en de gemeenschapshuizen,⁴ en is het rapport hiervan gedeeld met de raad via een raadsinformatiebrief.⁵ Echter is door een aantal crisis situaties, zoals de Covid-19 pandemie en de watersnood, verdere uitwerking hiervan uitgesteld.

Zorg organisaties

In oktober 2023 is begonnen met een eerste ronde van oriënterende gesprekken. Er is gesproken met de meeste zorg organisaties die actief zijn in de gemeente, namelijk MEE Zuid-Limburg, Envida, Trajekt Valkenburg, Steunpunt Mantelzorg, de Wmo consultants, en RADAR. Met deze organisaties zijn de ervaringen en de obstakels die ofwel zichzelf tegenkomen in hun interactie met de gemeente of die cliënten ervaren in de interactie met de gemeente besproken. Daarnaast is er gesproken over buurtinitiatieven die bijdragen aan een inclusieve gemeente voor mensen met een beperking. Uit de gesprekken met de zorg professionals zijn een aantal terugkerende onderwerpen naar voren gekomen. De speerpunten van de LIA zijn gebaseerd op de input van deze gesprekken en zijn de leidraad geweest voor de vervolgaanpak.

Gemeentelijke organisatie

Al snel werd duidelijk dat voor de uitvoering van de LIA een afdeling overstijgende aanpak nodig is. Daarom zijn alle afdelingen van de gemeentelijke organisatie in een zo vroeg mogelijk stadium geïnformeerd en betrokken bij het opstellen van de LIA. Afdelingen zijn eerst in het algemeen geïnformeerd via de afdelingsoverleggen. In een later stadium is er een interne werkgroep voor de LIA opgezet die meer concrete inbreng heeft geleverd voor de Agenda.

Adviesraad Sociaal Domein

Ook de Adviesraad Sociaal Domein is op een zo vroeg mogelijk moment meegenomen in de voorbereidingen voor de agenda. Zij zijn gevraagd om een advies over de LIA uit te brengen en er is overlegd hoe zij een rol kunnen spelen in de borging van de agenda na vaststelling. Er is vervolgens een werkgroep inclusie opgezet binnen de Adviesraad Sociaal Domein die nader betrokken is geweest bij het opstellen van de Lokale Inclusie Agenda. Het advies van de Adviesraad Sociaal Domein is verwerkt in deze Agenda.

Omliggende gemeenten

Daarnaast is er gesproken met omliggende gemeenten om informatie uit te wisselen met gemeenten die even ver in het proces zijn (zoals de gemeente Gulpen-Wittem) en te leren van gemeenten die al verder in het proces zijn (zoals de gemeenten Heerlen en Sittard-Geleen, alsmede het Inclusieplatform Heerlen, en de Stichting Onbeperkt Samen Maastricht). Het is

⁴ Motie vreemd aan de orde van de dag fracties PGP AB CDA en VSP inzake ongehinderd (10 november 2020).

⁵ Raadsinformatiebulletin, Inzet 'Ongehinderd' (7 juli 2023); Raadsinformatiebulletin, Uitkomsten toetsing Ongehinderd (5 september 2023).

immers niet nodig om het wiel opnieuw uit te vinden en op deze manier zijn belangrijke adviezen met elkaar gedeeld.

Ervaringsdeskundigen

Het is belangrijk te benoemen dat een van de verplichtingen die voortvloeit uit het VN Verdrag Handicap is dat de Lokale Inclusie Agenda moet worden opgesteld in samenwerking met ervaringsdeskundigen uit de gemeente. De gemeente heeft momenteel geen bestaande Gehandicaptenraad of vergelijkbaar platform waar direct contact mee kan worden gelegd om inbreng op te halen voor de inhoud van de Lokale Inclusie Agenda. Om de inbreng van mensen met een beperking toch op te halen zijn de volgende acties ondernomen:

- Er is een brede uitvraag geweest via het gemeenteblad, de Mazjerang, het Doe Mee platform van de gemeente en de online nieuwsbrief van de gemeente. Via deze kanalen werden er drie vragen gesteld die gingen over de ervaring van inwoners in de gemeente. De vragen hadden betrekking op fysieke obstakels die mensen met een beperking in de gemeente tegenkomen, obstakels met betrekking tot sociale toegankelijkheid waar mensen met een beperking mee moeten omgaan, en of er bepaalde initiatieven zijn in de gemeente die een positieve bijdrage leveren aan de inclusie van mensen met een beperking. Inwoners konden reageren via het Doe Mee platform, schriftelijk, per mail, telefonisch of door een fysieke afspraak te maken. Helaas zijn er niet veel reacties binnengekomen. Via de mail zijn 4 reacties binnengekomen, 2 mensen hebben telefonisch contact opgenomen, en er zijn 6 reacties binnengekomen via het Doe Mee platform. De meeste reacties hadden betrekking op fysieke toegankelijkheid, met name in de openbare ruimte. Onder andere op basis van deze reacties is besloten dit thema nadrukkelijker mee te nemen in de acties die onder Speerpunt 2 zijn geformuleerd (hierover meer op pagina 17).
- Op basis van bovenstaande uitvraag zijn er gesprekken met ervaringsdeskundigen of mantelzorgers gevoerd. Uitkomsten van deze gesprekken zijn gebruikt in het opstellen van de LIA en hebben de acties onder de speerpunten beïnvloed.

Waar staan we nu?

Hoewel de inclusie van mensen met een beperking nog niet eerder als een aparte intentie is meegenomen in het maken van beleid voor de Gemeente Valkenburg aan de Geul betekent dit niet dat er nog niks is gerealiseerd om de rechten van mensen met een beperking te beschermen. Zo worden er bijvoorbeeld blinde geleiden lijnen geplaatst bij bushokjes en wordt toegankelijke communicatie bij bepaalde aanbestedingen als voorwaarde meegenomen. Voordat de speerpunten van deze Lokale Inclusie Agenda worden besproken, is het daarom waardevol om een aantal goede initiatieven en projecten te benoemen die nu al een positieve bijdrage leveren aan de inclusie van mensen met een beperking.

Anti-Discriminatie Voorziening

De Gemeente Valkenburg aan de Geul is aangesloten bij de Anti-Discriminatie Voorziening Limburg. De ADV Limburg is een onafhankelijke organisatie die voor gemeentes vanuit de 'Wet gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen' de diensten die onder deze wet vallen uitvoert. De Wet gemeentelijke anti-discriminatievoorzieningen schrijft voor dat alle gemeentes een onafhankelijk meldpunt moeten hebben voor het melden van discriminatie. Het kantoor van ADV Limburg is gevestigd in Maastricht. Gevallen van discriminatie, bijvoorbeeld op basis van een beperking of afkomst, kunnen bij het ADV worden gemeld. De ADV Limburg ondersteunt de melder van het voorval in de vervolgstappen die kunnen worden genomen. Alle meldingen worden geregistreerd en jaarlijks gerapporteerd aan de gemeenten. Hierdoor is de gemeente op de hoogte van de soort discriminatie voorvallen die voorkomen in de gemeente. Deze gegevens worden ook publiekelijk beschikbaar gesteld op de website van ADV Limburg. De meest recente cijfers voor de provincie Limburg laten zien dat discriminatie op grond van beperking of chronische ziekte de tweede meest voorkomende discriminatie grond is.⁶ Voor Valkenburg aan de Geul laten de meest recente cijfers zien dat er in 2023 1 voorval heeft plaatsgevonden op grond van beperking of chronische ziekte.

Ongehinderd toetst de fysieke toegankelijkheid

De Gemeente Valkenburg aan de Geul is daarnaast in 2022 een samenwerking begonnen met de organisatie Ongehinderd. Ongehinderd toetst gebouwen op fysieke toegankelijkheid. In opdracht van de gemeente heeft Ongehinderd de gebouwen in eigendom van de gemeente en de gemeenschapshuizen getoetst op de fysieke toegankelijkheid. Het bedrijf heeft vervolgens een rapport gedeeld met aanbevolen aanpassingen voor iedere locatie. Drie locaties hebben al het Nederlands Keurmerk voor Toegankelijkheid niveau Brons ontvangen. Er is een kosten-baten analyse opgesteld. Bij de kosten-baten analyse wordt gekeken of de kosten van een aanpassing proportioneel zijn aan het rendement dat het voor mensen met een beperking oplevert. Deze inschatting wordt gemaakt op basis van de criteria van Ongehinderd, de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte, artikel 2a, en het Besluit algemene toegankelijkheid voor personen met een handicap of chronische ziekte, artikel 7.

De gemeente heeft ook een pagina op de app van Ongehinderd. In deze app komen de door Ongehinderd getoetste locaties te staan. Aangezien het aanpassen van de gebouwen tijd zal

⁶ ADV Limburg, 'Monitor Discriminatie: Limburg' (2023).

kosten, is informatievoorziening van de huidige toegankelijkheid zeer belangrijk. De Ongehinderd app draagt hier aan bij en neemt daarmee een figuurlijke drempel weg.

Toegankelijkheid in de Openbare Ruimte

Op basis van landelijke richtlijnen wordt toegankelijkheid reeds bewust meegenomen in de voorbereiding en uitvoering van nieuwe projecten in de openbare ruimte. Een voorbeeld van de manieren waarop toegankelijkheid bewust wordt meegenomen is de aanpak voor het voorkomen van wortelopdruk op trottoirs. Indien er nieuwe bomen aan trottoirs of wegen worden geplant, worden deze geplaatst in een groter vak. Dit geeft de wortels meer ruimte om ondergronds te verspreiden en voorkomt dat ze naar boven gaan opdrukken en hierbij problemen creëren voor de toegankelijkheid. Ook worden er bij het bouwen van nieuwe bushaltes of bij groot onderhoud van bestaande bushaltes landelijke richtlijnen gevolgd die toegankelijkheid bewust meenemen in de belangenafweging.

Het is ook goed om te benoemen dat er momenteel achterstallig onderhoud is van de openbare ruimte in de gemeente. Dit betekent dat de toegankelijkheid in de openbare ruimte niet op het gewenste niveau is. Het wegwerken van dit achterstallige onderhoud heeft momenteel prioriteit. De acties die in dit kader worden genomen zijn onder Speerpunt 2 – Fysieke Toegankelijkheid verder uitgewerkt.

Verder is er een landelijke samenwerking met nutsbedrijven met betrekking tot de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden. Onderhoudsprojecten van de gemeente worden gemeld bij nutsbedrijven die eventueel in dezelfde tijd onderhoudsprojecten van de nutsvoorzieningen (bijvoorbeeld gas- of waterleidingen) kunnen uitvoeren. Indien de nutsbedrijven niet op hetzelfde moment onderhoudswerkzaamheden uitvoeren rest er graafrust van 5 tot 10 jaar op de bewuste plek. Deze samenwerking zorgt ervoor dat de gemeente controle behoudt op de uitvoering en afronding van projecten in de openbare ruimte. Hierdoor kan de toegankelijkheid van de openbare ruimte beter worden gewaarborgd.

Inclusief werkgeverschap

Hoewel 'arbeid' als zodanig leefgebied niet wordt meegenomen in de LIA onder een speerpunt, betekent dit niet dat er in de gemeente niks gebeurt als het gaat over inclusief werkgeverschap. De gemeentelijke organisatie zelf voert de verplichtingen onder de wet Banenafpraak uit. Daarnaast heeft de gemeente, samen met een aantal andere Heuvelland gemeenten, zich gebonden aan de Beleidsregels Social Return Zuid-Limburg 2020. Door deze samenwerking met andere Heuvelland gemeenten wordt er op een duurzame manier regulier werk aangeboden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Buiten de gemeentelijke organisatie zijn er ook goede initiatieven en projecten als het gaat over inclusief werkgeverschap. Hierbij kan worden gedacht aan de cliënten van RADAR die werken bij verschillende horeca gelegenheden in de gemeente of aan de samenwerking tussen RADAR en Sevagram waarbij de bewoners van RADAR de bewoners van Sevagram naar bijvoorbeeld het soepcafé brengen of samen een wandelclubje hebben.

Seniorenraad

De gemeente heeft een actieve seniorenraad. Het hoofddoel van de seniorenraad is het leveren van een positieve bijdrage aan het bestrijden van de eenzaamheid in de gemeente. Ze

doet dit door een uitgebreide reeks aan activiteiten te organiseren. Daarnaast behartigt de seniorenraad de belangen van de 65+'ers in de gemeente door adviezen via de Adviesraad Sociaal Domein te geven aan de gemeente. Meer informatie over de activiteiten die de Seniorenraad Valkenburg organiseert, kan worden gevonden op hun eigen website, waar ook een activiteitenoverzicht op is te vinden. Het overzicht wordt ook maandelijks via de Mazjerang gedeeld.

Laaggeletterdheid

In Valkenburg aan de Geul is ongeveer 6% van de inwoners laaggeletterd. Hoewel dit onder het landelijke gemiddelde zit, betekent dit voor de gemeente nog steeds zo'n 1000 inwoners. Laaggeletterdheid houdt in dat iemand moeite heeft met lezen en schrijven. Dit heeft invloed op de participatie capaciteit van de persoon en kan daarmee worden gezien als een beperking. De gemeente zet zich al langer in voor een goede aanpak van laaggeletterdheid. Zo heeft de wethouder in 2023 een nieuw convenant Basisvaardigheden getekend. Het doel van het convenant is dat de zes gemeenten van Maastricht-Heuvelland samenwerken aan het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen en het stimuleren van de doorstroom naar volwassenen onderwijs voor volwassenen met laaggeletterdheid.

De bibliotheek in Valkenburg organiseert een aantal activiteiten die aansluiten op de aanpak van laaggeletterdheid en digitale toegankelijkheid. De bibliotheek heeft een Informatiepunt Digitale Overheid (IDO). Bij het IDO kunnen mensen terecht met vragen over het gebruik van online overheidsdiensten. Hieronder vallen bijvoorbeeld het gebruiken van DigiD, de online Berichtenbox, het aanvragen van een rijbewijs of een uitkering. Het gebruik van diensten van het IDO is gratis en er is geen abonnement van de bibliotheek nodig. Het IDO levert een positieve bijdrage aan een betere digitale toegankelijkheid.

Daarnaast is de bibliotheek in Valkenburg deel van de Maastricht-Heuvelland regio voor het TAAL+ project van het Vista College. Het TAAL+ programma focust op het leren van de Nederlandse taal die nodig is voor participatie in het dagelijks leven (zoals bijvoorbeeld het gebruiken van de DigiD of het gebruiken van het internet). Het TAAL+ programma omvat ook andere basisvaardigheden, zoals rekenen, een NT2 programma of algemene werknemersvaardigheden. Bij de bibliotheek in Valkenburg specifiek is er een wekelijkse basiscursus computervaardigheden (Computer Basiscursus Klik & Tik), een spreekuur Belastingdienst en het taalcafé.

Een tegen eenzaamheid

De gemeente neemt deel aan een aantal initiatieven omtrent eenzaamheid. Een van de initiatieven binnen de lokale aanpak tegen eenzaamheid is de campagne Pak je praatje. 'Pak je praatje' is een simpele manier om vereenzaming tegen te gaan. Dit initiatief nodigt burens, familieleden of vrienden uit om vaker aan elkaar te vragen hoe het met de ander gaat en samen activiteiten te ondernemen. Zonder dat de gesprekken gaan over eenzaamheid of de problemen waar iemand tegen aan loopt in het dagelijks leven, kunnen deze momenten een belangrijke rol spelen in het voorkomen van eenzaamheid.

De gemeente heeft daarnaast een beweegmakelaar. De beweegmakelaar is er voor mensen die lichte lichamelijke beperkingen hebben waardoor de persoon minder beweegt dan

gewenst is. Hij is er ook voor mensen die mentale beperkingen ervaren als gevolg van een ingrijpende gebeurtenis (bijvoorbeeld het overlijden van een dierbare, verlies van werk of eenzaamheid door het wegvallen van sociale contacten). De beweegmakelaar legt na een melding contact met de cliënt en gaat samen met de cliënt op zoek naar een geschikte activiteit, zoals bijvoorbeeld deelname aan een huiskamer, het bezoeken van een museum, samen eten met anderen of vrijwilligerswerk. De beweegmakelaar wordt meestal ingezet via een huisarts of andere zorgverlener, maar kan ook rechtstreeks worden benaderd.

Een ander initiatief is de social sofa. Er zijn momenteel 5 social sofas in de gemeente en een zesde social sofa wordt momenteel gemaakt. Social sofas dragen bij aan een betere leefbaarheid in de buurt en betere sociale cohesie. Dit draagt vervolgens bij aan minder eenzaamheid. De social sofas worden met mozaïek beplakt door een groep vrijwilligers in de kernen waar ze komen te staan.

Daarnaast is er een boodschappenservice opgestart met als doel ouderen te ondersteunen bij het doen van de boodschappen met daarbij ook een sociaal element. Ouderen gaan samen met vrijwilligers naar de winkel en drinken van tevoren samen een kopje koffie bij een van de participerende lokale ondernemers.

Verder organiseren de lokale huiskamers verschillende activiteiten, zoals bijvoorbeeld het soepcafé in de Kloosterkerk, die de sociale cohesie bevorderen.

Verkiezingen

In de gemeente zijn er al een aantal jaren prokkelduo's bij stembureaus tijdens verkiezingen. Een prokkelduo bestaat uit één iemand met een (licht) verstandelijke beperking en één iemand zonder beperking. Het doel van een prokkelduo is het creëren van een positievere beeldvorming en het vergroten van de zichtbaarheid van een vaak onzichtbare groep mensen. Een prokkelduo kan verschillende taken in stembureaus uitvoeren. Welke taken het duo op zich neemt, wordt samen met het prokkelduo besproken, zodat deze het beste aansluiten bij het duo. De gemeente werkt hierin samen met RADAR in Valkenburg.

Daarnaast zijn 10 van de 11 stemlokalen goed toegankelijk voor mensen met een beperking. Voorafgaand aan de verkiezingen wordt de toegankelijkheid van de stemlokalen via de Mazjerang (huis-aan-huis blad) en de website gecommuniceerd.

Waar gaan we naartoe?

Wat willen we de komende jaren bereiken?

Er is gekozen om de LIA op te stellen voor de komende 6 jaar. De overwegingen voor deze keuze waren als volgt. Als de visie wordt opgesteld voor een kortere duur, bijvoorbeeld 3 jaar, is er een risico dat er niet voldoende zaken uit de LIA gerealiseerd kunnen worden. Hierdoor kan het eindresultaat aanvoelen als een teleurstelling. Door het beleid op te stellen voor 6 jaar is er voldoende ruimte om de speerpunten in deze LIA goed uit te voeren. Uiteraard is het niet de intentie om pas over 6 jaar terug te gaan kijken en potentieel de grip op de uitvoering van de LIA te verliezen. Vandaar dat er na 3 jaar een evaluatie zal plaatsvinden. Meer over deze evaluatie is in een later deel van deze agenda uitgewerkt. De ambities van deze Lokale Inclusie Agenda zijn als volgt gecategoriseerd:

1. Gemeentelijke organisatie als voorbeeld
2. Fysieke toegankelijkheid
3. Sociale toegankelijkheid
4. Schriftelijke & digitale toegankelijkheid
5. Wonen
6. Vrije tijd en sport

Waarom deze thema's?

Het Rijk heeft een aantal leefgebieden aangeduid als potentiële focuspunten voor een LIA. Deze leefgebieden zijn bouwen & wonen, arbeid, onderwijs, vervoer, participatie & toegankelijkheid, zorg & ondersteuning, en de gemeente als organisatie. Deze agenda wijkt hier bewust van af. Voor Valkenburg aan de Geul is namelijk gekozen om een aantal van deze onderwerpen op dit moment niet mee te nemen in de agenda. Wij hebben ervoor gekozen om onderwerpen zoals arbeid, vervoer en onderwijs vooralsnog buiten deze agenda te laten. Voor het creëren van een inclusieve arbeidsmarkt, vervoer en inclusief onderwijs is de gemeente sterk afhankelijk van externe partijen, zoals bijvoorbeeld schoolbesturen en lokale ondernemers. Er is besloten nu te focussen op onderwerpen waar de gemeentelijke organisatie een directe rol in kan spelen. Zo kan bewustwording omtrent het thema geleidelijk groeien.

Speerpunten Lokale Inclusie Agenda 2024 – 2030

De ambities in deze Lokale Inclusie Agenda zijn verdeeld onder 6 speerpunten. Per speerpunt wordt de inhoud opgesplitst in twee delen: 1) de ambities die aan de speerpunten zijn gekoppeld (wat willen we bereiken?) en 2) de aanpak (wat gaan we hiervoor doen?).

Speerpunt 1 – Gemeentelijke organisatie als voorbeeld

Om deze agenda succesvol te laten bijdragen aan de bevordering van inclusie van mensen met een beperking is het van belang dat de speerpunten van de agenda goed worden geborgd in de organisatie. Het is daarnaast belangrijk dat de gemeente het goede voorbeeld geeft en op die manier ook vanuit een overheidsfunctie specifiek belang hecht aan de positie van mensen met een beperking in Valkenburg aan de Geul. Goede borging van de LIA in de organisatie is ook belangrijk om te voorkomen dat de uitvoering van de LIA uit het oog wordt verloren. Vandaar dat de volgende ambities zijn opgesteld om als gemeentelijke organisatie het juiste voorbeeld te geven.

Ambities

- De gemeente is een organisatie met een inclusieve uitstraling.
- De medewerkers van de gemeente begrijpen het belang van inclusie.
- De bejegening richting inwoners is altijd respectvol en vriendelijk.
- Bij nieuw beleid of bij het opzetten van nieuwe projecten wordt inclusie altijd meegenomen in de belangenafweging.
- De interne werkgroep neemt een actieve aanjagersrol en draagt bij aan een inclusieve organisatie.

Aanpak

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?
Een interne werkgroep wordt opgezet als de aanjager van de LIA op iedere afdeling.	1 medewerker per afdeling (SOB, Openbare Ruimte, FEO, Concernstaf, KCC, V-VTH, en Financiën).	<ul style="list-style-type: none"> - De werkgroep komt 3 keer per jaar bij elkaar. - De leden van de werkgroep fungeren als aanjager van de LIA en dragen bij aan een goede borging van de LIA in iedere afdeling. - Ze zijn het eerste aanspreekpunt voor hun eigen afdeling. Zo kunnen de afdeling-specifieke vragen beantwoord worden door een medewerker van dezelfde afdeling. - Het doel van de overleggen is dat projecten waarin inclusie bewust wordt meegenomen worden gedeeld, zodat de kennis hierover verspreid wordt, en dat problemen of obstakels die worden ondervonden kunnen 	Doorlopend 2024-2030

		<p>worden aangekaart en besproken.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De interne werkgroep maakt jaarlijks een planning met prioriteiten en activiteiten waar dat jaar op zal worden gefocust. 	
<p>Trainingen over inclusie en toegankelijkheid worden georganiseerd.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt onderzocht welke trainingen georganiseerd kunnen worden voor medewerkers om het bewustzijn over inclusie van mensen met een beperking te vergroten. - Trainingen worden in de toekomst op structureel passende basis georganiseerd. 	<p>Vanaf 2025.</p>
<p>Informatie over de LIA en bijbehorende tools en tips worden halfjaarlijks gedeeld via de maandelijkse interne nieuwsbrief.</p>	<p>Afdeling Communicatie i.s.m. de interne werkgroep.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Om de continuïteit van de LIA te borgen, wordt informatie over inclusie en tools die hier aan bijdragen (bijvoorbeeld schrijftips voor B1 niveau communicatie of tools om Word documenten op een toegankelijke manier te exporteren naar pdf) regelmatig gedeeld met de medewerkers. - Door het regelmatig communiceren van deze tools worden ook nieuwe medewerkers op de hoogte gesteld van de informatie bronnen. 	<p>Doorlopend 2024-2030</p>
<p>Goede oplossingen en resultaten worden gedeeld.</p>	<p>Afdeling Communicatie i.s.m. de interne werkgroep</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Via de interne nieuwsbrief worden goede initiatieven, oplossingen en resultaten gedeeld met alle medewerkers. Zo kan expertise en ervaring laagdrempelig worden verspreid. 	<p>Doorlopend 2024-2030</p>

Speerpunt 2 – Fysieke toegankelijkheid

Het volgende speerpunt focust op fysieke toegankelijkheid. Het is belangrijk dat gebouwen, met name die in eigendom van de gemeente, goed toegankelijk zijn, zodat zaken als het ophalen van officiële documenten geen extra drempels opwerpt. Een deel van dit speerpunt wordt samen met de organisatie Ongehinderd opgepakt. Ongehinderd is een bedrijf dat gemeentelijke gebouwen toetst op de fysieke toegankelijkheid.

Ambities

- Ieder gebouw in eigendom van de gemeente is goed toegankelijk voor een zo'n breed mogelijk publiek.

- De gebouwen in eigendom van de gemeente en gemeenschapshuizen worden, binnen de haalbare kaders, in de looptijd van de LIA aangepast op basis van de adviezen in het rapport van Ongehinderd.
- Bij nieuwe projecten in de openbare ruimte wordt inclusie van mensen met een beperking bewust meegenomen in de belangenoverweging.
- Lokale ondernemers worden aangemoedigd om fysieke toegankelijkheid mee te nemen bij toekomstige verbouwingen. In het eerste stadium zal vooral gefocust worden op lokale horeca, detailhandel en de culturele sector.

Aanpak

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?
Uitvoeren van de aanpassingen uit het rapport van Ongehinderd.	Medewerker Openbare Ruimte (gebouwbeheer) i.s.m. medewerker Gegevensbeheer en Facilitair	<ul style="list-style-type: none"> - Op basis van het rapport van Ongehinderd en de daarbij behorende kosten-baten analyse wordt er gewerkt aan het doorvoeren van aanpassingen om de optimale, binnen haalbare kaders, toegankelijkheid te bereiken. Hierbij wordt gekeken naar welke aanpassingen meteen al kunnen worden doorgevoerd en hoe verdere aanpassingen kunnen worden gekoppeld aan geplande onderhoudsprojecten. 	Doorlopend 2024-2030
Toegankelijkheid wordt bewust meegenomen in de belangenafweging bij het wegwerken van achterstallig onderhoud in de openbare ruimte.	Afdeling Openbare Ruimte	<ul style="list-style-type: none"> - Het wegwerken van het achterstallig onderhoud heeft momenteel topprioriteit. Bij de uitvoering van het onderhoud worden toegankelijkheid en veiligheid (bijvoorbeeld bij het terugplaatsen van stoeptegels na het openbreken van trottoirs) bewust meegenomen. - Toegankelijkheid van de openbare ruimte is hierbij het uitgangspunt. Een ontoegankelijke situatie in de openbare ruimte is namelijk ook een onveilige situatie. 	Doorlopend 2024-2030
Er komt een jaarlijkse visuele veiligheids- en onderhoudscontrole	Afdeling Openbare Ruimte	<ul style="list-style-type: none"> - Om beter zicht te hebben op de veiligheid en toegankelijkheid van de openbare ruimte wordt er 	Doorlopend 2024-2030

van de openbare ruimte.		<p>een jaarlijkse visuele controle uitgevoerd van de openbare ruimte (specifiek bedoeld voor de wegen, trottoirs etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hiermee kunnen toegankelijkheidsobstakels beter worden opgemerkt en worden meegenomen in de onderhoudsplannen. 	
Duidelijke communicatie van meldingsmogelijkheden voor toegankelijkheidsproblemen in de openbare ruimte.	Afdeling Openbare Ruimte i.s.m. communicatie.	<ul style="list-style-type: none"> - Het gebruik van de apps BuitenBeter en MijnGemeente wordt meer gecommuniceerd. - Beide apps zijn laagdrempelige manieren om toegankelijkheidsproblemen in de openbare ruimte te melden aan de gemeente. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan meldingen over slecht wegdek, losliggende stoeptegels en grote hoogteverschillen. - De meldingen via BuitenBeter kunnen ook worden ingestuurd door op de website van de gemeente onder 'iets melden of overlast aangeven' te klikken op 'Geef uw melding meteen door'. - Meldingen over obstakels voor toegankelijkheid kunnen ook bij de het KCC van de gemeente worden gemeld. Dit kan zowel fysiek als telefonisch. - Hierbij wordt ook duidelijk aangegeven op welke termijn dit wordt opgepakt. 	Doorlopend 2024-2030
Het stimuleren van lokale ondernemers (detailhandel, horeca en culturele sector) om de fysieke toegankelijkheid van hun eigen zaak te verbeteren.	Afdeling Communicatie en FEO	<ul style="list-style-type: none"> - Een handreiking met daarin adviezen om de fysieke toegankelijkheid te verbeteren wordt gepubliceerd via de website van de gemeente. - De handreiking wordt gedeeld middels de nieuwsbrief van de 	Doorlopend 2024-2030

		Ondernemersdesk Valkenburg. - De handreiking bevat onder andere adviezen van andere organisaties, zoals MKB Toegankelijk.	
Het aanmelden bij de Hoge Nood app wordt aangemoedigd bij de lokale horeca ondernemers.	Ondernemersdesk	- Via de nieuwsbrief van de Ondernemersdesk Valkenburg en het BIZ Valkenburg worden lokale horeca zaken aangemoedigd om zich aan te melden via de Hoge Nood ToilAdd website.	Doorlopend 2024-2030

Speerpunt 3 – Sociale toegankelijkheid

Als er wordt gesproken over een toegankelijke gemeente doelt dit niet enkel op de gemeentelijke organisatie die toegankelijk is, maar ook op de burgers die daar wonen en werken. Omdat er vaak nog niet eerder bewust rekening is gehouden met de inclusie van mensen met een beperking, is het niet altijd duidelijk welke nadelige effecten bepaalde keuzes kunnen hebben voor mensen met een beperking. Het is daarom belangrijk om dit bewustzijn te stimuleren en om elkaar beter te leren begrijpen. Daarnaast draagt een betere sociale cohesie niet alleen bij aan een vermindering van eenzaamheid, maar kan het ook een positieve bijdrage leveren aan het tegengaan van het ‘wij-zij’ denkpatroon. Hierdoor wordt vervolgens de kloof tussen mensen zónder en mét een beperking verkleind.

Ambities

- In de gemeente draagt iedereen bij aan een inclusieve samenleving.
- Mensen met een beperking worden door de gemeente actief betrokken bij het maken van nieuwe plannen van de gemeente.
- Lokale verenigingen en ondernemers dragen actief bij aan een inclusieve samenleving en worden daarbij ondersteund met informatie over toegankelijkheid vanuit de gemeente.

Aanpak

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?
Verhaalsessies worden 2 keer per jaar georganiseerd om het bewustzijn in de gemeentelijke organisatie te bevorderen.	Beleidsmedewerker SOB	- Er wordt actief ingezet op het creëren en bevorderen van bewustzijn in de gemeentelijke organisatie over toegankelijkheid en inclusie van mensen met een beperking. - Bovenstaande wordt bewerkstelligd door 2 keer per jaar verhaalsessies te organiseren waarbij verhalen van ervaringsdeskundigen worden gedeeld met	Vanaf 2025

		<p>medewerkers van de gemeentelijke afdelingen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De verhaalsessies worden gecombineerd met de trainingen die onder Speerpunt 1 zijn omschreven. Op deze manier worden kennis en bewustwording gecombineerd om het bewustzijn in de organisatie actief te bevorderen en te borgen. 	
Het verstrekken van informatie over sociale toegankelijkheid aan lokale ondernemers (detailhandel, horeca en culturele sector).	Afdeling Communicatie en FEO	<ul style="list-style-type: none"> - Een handreiking met daarin adviezen over het verbeteren van de sociale toegankelijkheid van lokale detailhandel, horeca zaken en de culturele sector wordt gepubliceerd via de website van de gemeente en de nieuwsbrief. - De handreiking bevat onder andere adviezen van andere organisaties, zoals MKB Toegankelijk. 	Doorlopend 2024-2030
Het creëren van een overzicht van de toegankelijkheid van lokale attracties en horecagelegenheden.	Beleidsmedewerker SOB, beleidsmedewerker FEO, Ondernemersdesk en Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt een inventarisatie uitgevoerd van de toegankelijkheid van lokale attracties en horecagelegenheden. Deze informatie wordt gepubliceerd op de website van de gemeente (onder sectie 'Toeristen'). 	Vanaf 2026

Speerpunt 4 – Schriftelijke en digitale toegankelijkheid

Als lokale overheid wordt er veel richting inwoners gecommuniceerd. Deze informatie is van groot belang, bijvoorbeeld als het gaat om verkeersomleidingen, werkzaamheden of nieuwe beleidsplannen. Het is daarom belangrijk om ervoor te zorgen dat de communicatie in heldere en duidelijke taal wordt geschreven. Ook moeten er, waar nodig, voldoende pictogrammen of andere beeldvormende informatie worden toegevoegd, zodat de communicatie toegankelijk is voor een zo breed mogelijk publiek.

Ambities

- Externe communicatie wordt gepubliceerd op B1 niveau.
- Alle medewerkers zijn getraind op het publiceren van toegankelijke communicatie.

- Alle medewerkers zijn op de hoogte van toegankelijke vormen van documentatie en hoe informatie kan worden gepubliceerd zodat deze ook met, bijvoorbeeld, voorleessoftware goed toegankelijk is.
- Er is een actieve aanpak voor het verminderen van laaggeletterdheid (in samenwerking met andere Heuvelland gemeenten).

Aanpak

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?
Voortzetten van de schrijftrainingen voor heldere raads- en collegenota's.	Afdeling Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - De trainingen over schrijven in heldere taal worden in 2024 voortgezet. - Alle beleidsmedewerkers volgen de training. - Afdelingshoofden krijgen een aparte cursus om nota's te beoordelen op basis van de nieuwe stijl. 	2024
Het geven van schrijftrainingen voor heldere brieven en e-mails.	Afdeling Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Er worden trainingen gepland over het schrijven van heldere externe communicatie (brieven en e-mails). - De training is gebaseerd op de behoefte van de medewerkers. 	Vanaf 2024.
Het beschikbaar stellen van informatiebronnen over toegankelijkheid van document types	Afdeling Communicatie	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt een document beschikbaar gesteld met daarin tools en uitleg over hoe verschillende document types toegankelijk gepubliceerd kunnen worden. 	Doorlopend 2024-2030
Inzetten op een zo laag mogelijk gebruikt van PDF documenten op gemeente websites of in externe communicatie.	Afdeling Communicatie i.s.m. alle medewerkers	<ul style="list-style-type: none"> - Document types zoals PDF zijn vaak ontoegankelijk voor mensen met een beperking. Deze werken namelijk niet goed voor, bijvoorbeeld, voorleessoftware. - Er wordt daarom gestreefd naar een zo laag mogelijk aantal PDF documenten op gemeentelijke websites. - Indien een PDF document de enige manier is om de informatie correct over te brengen, wordt dit bestand eerst zo toegankelijk mogelijk gemaakt op basis van de informatiebronnen die met alle medewerkers van de gemeente zijn gedeeld. 	Doorlopend 2024-2030

Speerpunt 5 – Wonen

Een goede woning hebben is voor iedereen belangrijk. Het is namelijk dé uitvalsbasis voor alles wat je in je leven onderneemt. Daarom is het belangrijk dat deze woning aansluit op je behoeften. Dit vergt dan wel vaak maatwerk. Aan de andere kant is er ook het (landelijke) chronische tekort aan huisvesting. Het tekort kent helaas geen korte termijn oplossing en ook kunnen niet in een klap alle huizen toegankelijk worden gemaakt. Het is wel mogelijk er voor te zorgen dat vanaf nu nieuwe huisvesting zo veel mogelijk op een toegankelijke manier wordt gebouwd.

Ambities

- De focus van nieuw woonbeleid is op een betere doorstroom van gezinswoningen naar nul-treden woningen.
- Het aanbod van nul-tredenwoningen in de gemeente wordt uitgebreid.
- Samen met de woningcorporaties zijn integrale afspraken gemaakt over duurzaam en efficiënt gebruik van Wmo gelden.

Aanpak

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?
Het maken van integrale afspraken met woningcorporaties over een duurzame inzet van Wmo gelden.	Beleidsmedewerker WMO, omliggende gemeenten en woningcorporaties	<ul style="list-style-type: none">- Samen met omliggende gemeenten en de woningcorporaties die actief zijn in de gemeente wordt gekeken naar het opstellen van een Woonconvenant.- Het Woonconvenant heeft als doel de woonaanpassingen op basis van de Wmo zo duurzaam en efficiënt mogelijk uit te voeren.- Dit heeft als doel de door- en toegankelijkheid van de woningen in de gemeente te verbeteren.	2024-2026
Het aanbod van nul-tredenwoningen wordt uitgebreid.	Beleidsmedewerker Wonen/ SOB	<ul style="list-style-type: none">- Voor uitwerking, zie de Woon-Zorg Visie 2024-2030	Doorlopend 2024-2030

Speerpunt 6 – Vrije tijd en Sport

Om gelijkwaardig ‘meedoen’ in de gemeente waar te kunnen maken, is de toegankelijkheid van de vrijetijdssector en sport heel belangrijk. Sporten is bijvoorbeeld niet alleen belangrijk voor de fysieke gezondheid, maar net zo belangrijk voor een goede mentale gesteldheid. Dit is zeker het geval voor jongeren, maar niet minder belangrijk voor volwassenen en ouderen. Aangezien dus iedereen baat heeft bij een inclusieve vrijetijdssector, is het wel lastig om dit

als gemeente waar te maken. Toch willen we via deze LIA lokale verenigingen aanmoedigen om een inclusief aanbod te hebben als het aankomt op leden met een beperking.

Ambities

- Iedereen voelt zich welkom bij een lokale (sport-)vereniging.
- Lokale verenigingen zijn op de hoogte van informatiebronnen en trainingen omtrent inclusie van mensen met een beperking.
- Evenementen in de gemeente zijn voor een zo groot mogelijk publiek toegankelijk.
- Organisatoren van evenementen zijn op de hoogte van de behoeften van mensen met een beperking bij een evenement en nemen dit zo veel mogelijk mee in hun voorbereiding.

Aanpak

Wat?	Wie?	Hoe?	Wanneer?
Voor het vernieuwde evenementenbeleid wordt onderzocht welke plek toegankelijkheid kan krijgen.	Beleidsmedewerker FEO	<ul style="list-style-type: none"> - Tijdens de herziening van het evenementenbeleid wordt onderzocht welke plek toegankelijkheid kan krijgen in het nieuwe beleid. - Dit kan bijvoorbeeld een verwijzing zijn naar de Routekaart voor Toegankelijke Festivals van de Coalitie voor Inclusie of de Zelfscan die door Ongehinderd is gepubliceerd in de vergunningsaanvraag. 	2025
Informatie en trainingen over toegankelijkheid worden gedeeld met de lokale verenigingen.	Beleidsmedewerker SOB i.s.m. verenigingsondersteuner	<ul style="list-style-type: none"> - De gemeente zal op basis van behoefte trainingen en informatie faciliteren voor lokale verenigingen omtrent inclusie en toegankelijkheid. 	Vanaf 2026
De sociale kaart wordt vernieuwd.	Beleidsmedewerker SOB	<ul style="list-style-type: none"> - Om de sociale kaart beter te laten aansluiten op de behoeften die er in de gemeente zijn, wordt deze vernieuwd. - Aanvullingen op het aanbod zullen bijvoorbeeld focussen op een overzicht van mantelzorg voorzieningen, schuldhulp voorzieningen en Wmo voorzieningen. 	2025-2026

Financiën

Er wordt geprobeerd om zoveel mogelijk binnen de bestaande budgetten te werken. In nieuw beleid en nieuwe ontwikkelplannen dient rekening te worden gehouden met alle inwoners. Zo wordt voorkomen dat er achteraf (kostbare) aanpassingen moeten worden gedaan.

Onderstaande tabel geeft de kosten weer voor 2025. Voor de verdere looptijd van de LIA zal een jaarlijks door de interne werkgroep een planning worden opgemaakt. Aan de jaarplanning wordt een kostenindicatie gekoppeld.

Wat	Hoe	Welke kosten
Bewustwordingstrainingen en cursussen	Het faciliteren van bewustwordingstrainingen voor medewerkers en zorgorganisaties. 1 training duurt 4 uur en er is een maximaal aantal deelnemers van 12 personen.	€ 4.270,- (op basis van twee trainingen in 2025)
Organisatie van verhaalsessies	Werven, coördineren en voorbereiding alsmede de organisatie van bijeenkomsten en bijbehorende vergoeding.	€ 2.000,-
Communicatie	Externe communicatie over onderwerpen van de LIA	€ 5.000,-
Onvoorzien	Onvoorziene kosten die voortkomen uit de uitvoering van de LIA kunnen worden gedekt met deze post.	€ 2.000,-
Totaal		€ 13.270,-

De kosten behorende bij de werkzaamheden vanuit het Ongehindert rapport zullen via een aparte raadsnota aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Evaluatie en herijking 2026

Rekening houdende met de lange looptijd van deze agenda (6 jaar) is er besloten om halverwege een evaluatiepunt te plaatsen. De evaluatie vindt plaats in de tweede helft van 2026. Het doel van de evaluatie is het toetsen van de voortgang van de speerpunten in deze Lokale Inclusie Agenda. Daarnaast zal er in de evaluatie ook vooruit worden gekeken naar welke vervolgacties kunnen worden toegevoegd aan de LIA (2027-2030). Hierbij kan gedacht worden aan het toevoegen van een uitgebreider aanbod van cursussen, een uitbreiding van inclusief werkgeverschap binnen de gemeentelijke organisatie of een verdere uitwerking van fysieke toegankelijkheidsmaatregelen.

De evaluatie zal focussen op de volgende toetsbare elementen:

Speerpunt 1 – De gemeentelijke organisatie als voorbeeld

1. De interne werkgroep is 3 keer per jaar bijeengekomen.
2. Op het eind van 2025 hebben alle (beleids-)medewerkers van de gemeente een training gevolgd over het schrijven van brieven en e-mails in begrijpelijke taal.
3. Er zijn per afdeling cursussen georganiseerd voor medewerkers omtrent toegankelijkheid en inclusie van mensen met een beperking.
4. Halfjaarlijks is de lijst met informatiebronnen omtrent toegankelijkheid en inclusie gedeeld met alle medewerkers via de medewerkersnieuwsbrief.

Speerpunt 2 – Fysieke toegankelijkheid

1. De door de Raad aangegeven fysieke toegankelijkheidsveranderingen van de gebouwen in gemeentelijk eigendom zijn of worden momenteel volgens de gezette tijdlijn uitgevoerd.
2. Er is onderzocht of het wenselijk is om de richtlijnen NLKT en NEN9120 mee te nemen in aanbestedingen en uitvoeringswerkzaamheden.
3. 1 plan van Openbare Ruimte is getoetst op toegankelijkheid.
4. Lokale ondernemers zijn jaarlijks geïnformeerd over het verbeteren van fysieke toegankelijkheid. Ondernemers zijn hierbij ondersteund door de gemeente via het verstrekken van informatie over fysieke toegankelijkheid.

Speerpunt 3 – Sociale toegankelijkheid

1. Vanaf 2025 zijn er 2 verhaalsessies met ervaringsdeskundigen per jaar georganiseerd met als doel het bewustzijn omtrent mensen met een beperking in de gemeentelijke organisatie te vergroten.
2. Er is geïnventariseerd welke lokale ondernemers (fysiek) toegankelijk zijn en een overzicht hiervan is geplaatst op de gemeente website.
3. Lokale verenigingen zijn via de verenigingsdag geïnformeerd over inclusie van mensen met een beperking.
4. Bij een aanvraag voor een training zijn verenigingen door de gemeente ondersteund om een grotere groep deelnemers te vinden waardoor de kosten verdeeld kunnen worden.

Speerpunt 4 – Schriftelijke en digitale toegankelijkheid

1. De externe communicatie van de gemeente wordt gecontroleerd op B1 niveau.
2. PDF bestanden die na 2024 aan de gemeente website zijn toegevoegd zijn goed toegankelijk gemaakt op basis van de informatie die met medewerkers halfjaarlijks wordt gedeeld.
3. In aanbestedingen worden de richtlijnen voor toegankelijke PDF bestanden meegenomen.
4. Informatie over B1 communicatie en toegankelijke documenten is structureel gedeeld met alle medewerkers van de gemeente.
5. Alle medewerkers zijn getraind op het schrijven van externe communicatie op B1 niveau en nieuwe medewerkers krijgen een vergelijkbare training.

Speerpunt 5 – Wonen

1. De plannen uit de Woon-Zorg Visie worden uitdrukkelijk meegenomen tijdens de onderhandelingen over de prestatieafspraken tussen de gemeente en wooncorporaties.
2. Het Woonconvenant is succesvol in werking getreden.

Speerpunt 6 – Vrije tijd en Sport

1. Het aanbod van trainingen is gepresenteerd aan alle verenigingen die aanwezig waren bij de jaarlijkse verenigingsdag.
2. Informatie over inclusie en trainingen over toegankelijkheid zijn gedeeld met alle verenigingen die hiernaar hebben gevraagd.
3. De sociale kaart is in vernieuwde vorm gepubliceerd.
4. Het nieuwe evenementenbeleid heeft toegankelijkheid tot een onderwerp gemaakt.